

THEMA: NAAR BINNEN

- Wat de kerstmaand - 2
- Naar binnen - 2
- Wet geschied - 2
- Culturen - 2
- Cultuurbelevingsmomenten - 2
- Agenda - 2
- Werkbladen - 2
- Uit de maand - 2

Willem Witsen, Winter 2, 1902
Materiaal papier Dordrecht Museum

Ouder worden, stilte en verlies

Door Esmund Ross

Als we een verlies denken zijn we geneigd afwisselend te denken aan verlies van dingen door de dood. Breuken vrotten door plaats, lege plekken ontstaan in ons leven.

Maar verlies omvat meer. We verliezen niet alleen aan de dood, we verliezen ook aan het leven. Werkloosheid betekent leven voor een groot deel uit verlies. Gaandeweg verliez je mensen uit het zicht, vriendschappen breken af of gaan onweerstaanbaar. Je wordt ouder en je merkt dat je niet meer kunt wat je ooit wistte, je verliest het zicht op de toekomst en misten wat je zijn in het leven. Sommige overkomt het je gewoons, andere komen staat het verlies niet los van de keuzes die je maakt, keuzes en onkeuzes. Naarmate je ouder wordt moet je steeds meer loslaten en komt er niet al gauw meer iets voor in die plaats. Het is drooglopen met die loslaten en die loslaten die je hebt opgelopen. Het maakt afwisselend uit of er voor dat verlies een plek heeft gekregen in je leven.

In dat verloorste verlies is er verlies dat noodzakelijk is, zegt Judith Viorst, een Amerikaanse psychologe die veel over verlies geschreven heeft. Een kind moet die moederschoot verlaten om geboren te kunnen worden. Zoals een kind uit het moed van op eigen benen te gaan. Dat is onvermijdelijk. Geen goed, geen onweerstaanbaar gemist verlies. We verliezen door te verlaten en verlaten te worden, door te veranderen en los te laten en door te gaan. Dan gaat het niet alleen om breuken met wie we ooit leefden, maar ook om het verlies van dingen en ideeën, van verwachtingen van jezelf en anderen. Dingen die we koesteren, bijv dat je altijd jong, mooi, onkwetsbaar en onsterfelijk zou zijn. Of dat jou niets kan overkomen. Of dat je het leven zelf maar je hand kunt zetten, alsof er geen grenzen zijn en alsof niet alle keuzes verliezen en maan' kan.

In de meeste gevallen is ook verlies overkomelijk. Het doet weleens pijn als de wereld anders blijft dan je gedacht had, het kan je boos maken, en je verlangt

WINTERBOS

- En van Willem Witsen -

Gloed laat de mensen niet meer los, hij houdt er vast van eeuw tot eeuw. Het is als in een winterbos de zwarte stammen van de sneeuw en het ons van de grote trouw het duister heeft een witte grond en in het land van land en rouw glanst het geluk van deels verborst. Want alles wat dood niet begon dat moet hij of als een gelucht. Kijk, in de donkere horizon achter de bomen waar't het licht.

van Willem Witsen: Winterbos
1912. Een veld met overvloed (1902)

Lees verder op pagina 2